

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI

RELIGIE
(cultul ortodox)

CLASA A XI-A¹

Aprobat prin Ordinul ministrului

Nr. 3252/ 13.02.2006

București, 2006

¹ Se aplică și la clasa a XII-a – filiera tehnologică, ruta progresivă de calificare prin școala de arte și meserii + anul de completare.

NOTA DE PREZENTARE

Studiul disciplinei *Religie – cultul ortodox* în ciclul superior al liceului se focalizează pe realizarea unei viziuni de ansamblu asupra domeniului religios, care să ofere elevilor posibilitatea de a-și forma propriul sistem de valori prin raportarea la valorile specifice moralei creștine, de a integra cunoștințele religioase în structurarea de atitudini morale și de a aplica învățătura de credință în viața proprie și a comunității. Astfel, această disciplină școlară îi pregătește pe elevi pentru înțelegerea diferențelor dintre valorile specifice diferitelor religii, pentru integrarea în comunități variate din punct de vedere al convingerilor, pentru acceptarea diversității și susținerea coeziunii la nivelul comunității și pentru înțelegerea contribuției religiei la cultura și civilizația universală.

În conformitate cu planul cadru de învățământ pentru ciclul superior al liceului, disciplina *Religie* face parte din aria curriculară "Om și societate" și i se alocă 1 oră/săptămână în trunchiul comun pentru toate filierele și profilurile învățământului liceal.

Programa este structurată astfel: notă de prezentare, competențe generale, valori și atitudini, competențe specifice asociate conținuturilor, sugestii metodologice.

Cele cinci competențe generale și competențele specifice vizează următoarele domenii: comunicare; relații interpersonale și inter-religii; domeniul atitudinal-comportamental; aspecte practic-aplicative; relațiile interdisciplinare.

Conținuturile propuse sunt asociate competențelor specifice, fapt care permite profesorului să realizeze conexiuni între ceea ce învață elevul și scopul pentru care învață. O anumită competență specifică poate fi atinsă prin diferite unități de conținut, neexistând o corespondență biunivocă între acestea. Conținuturile se subsumează unor domenii de conținut care le continuă pe cele incluse în programa pentru ciclul inferior al liceului și sunt corelate cu achizițiile dobândite de elevi în perioada anterioară (clasele a IX- și a X-a).

Sugestiile metodologice oferă cadrelor didactice recomandări privind modalități didactice concrete de utilizare a curriculumului în proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare.

Programa se adresează atât profesorilor de *Religie*, precum și autorilor de manuale școlare, fiind concepută astfel încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor prin stabilirea ordinii studierii anumitor unități de conținut, prin adaptarea acestora la specificul clasei de elevi, prin valorificarea experienței de viață a elevilor și a specificului comunității din care aceștia fac parte.

COMPETENȚE GENERALE

1. Definirea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri
2. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare
3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente
4. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității
5. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

VALORI ȘI ATITUDINI

- Conștientizarea rolului învățăturilor Bisericii în viața personală și a comunității
- Dezvoltarea respectului față de cele sfinte
- Asumarea propriei identități religioase
- Responsabilitate în exercitarea drepturilor și a obligațiilor care decurg din apartenența la diferite identități (confesiune, națiune, comunitate, profesie, cultură etc.)
- Respect și înțelegere față de semenii de alte credințe și convingeri
- Grija față de aproapele
- Interesul pentru aprofundarea cunoștințelor religioase în vederea permanentei deveniri spirituale

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Definirea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Sintetizarea principalelor învățături de credință ortodoxă despre Revelația divină, creație, providență divină, Iisus Hristos	<ul style="list-style-type: none"> - Revelația divină - Crearea lumii. Crearea omului și căderea în păcat - Providența divină - Iisus Hristos – Mântuitorul lumii - Fundamente dogmatice și biblice ale icoanei - Minuni și false minuni
1.2. Analiza creștinismului în raport cu alte religii ale lumii, pornind de la un set de criterii (principalele caracteristici, rol și importanță în istoria omenirii, etc.)	<ul style="list-style-type: none"> - Marile religii ale lumii (altele decât religiile monoteiste)
1.3. Identificarea caracteristicilor și a semnificației spirituale ale diferitelor forme de artă bisericească	<ul style="list-style-type: none"> - Valoarea spirituală și artistică în: pictura religioasă în Biserică și iconografie, în argintărie și broderie, în muzica bisericească

2. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la învățătura de credință ortodoxă	<ul style="list-style-type: none"> - Revelația divină - Crearea lumii. Crearea omului și căderea în păcat - Providența divină - Iisus Hristos – Mântuitorul lumii - Fundamente dogmatice și biblice ale icoanei - Valoarea spirituală și artistică în: pictura religioasă în Biserică și iconografie, în argintărie și broderie, în muzica bisericească - Liturghie și filantropie. Jertfa euharistică și iubirea jertfelnică - Marile religii ale lumii (altele decât religiile monoteiste) - Minuni și false minuni
2.2. Compararea unor opinii și argumente diferite referitoare la o temă de religie	

3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Identificarea unor modele de comportament creștin în exemplele biblice și în cele din istoria bisericească	<ul style="list-style-type: none"> - Iisus Hristos – Mântuitorul lumii - Iubirea de Dumnezeu și iubirea de semenii - Rolul voievozilor în apărarea creștinătății (Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu)

Competențe specifice	Conținuturi
3.2. Analizarea datoriilor membrilor familiei creștine, în perspectivă istorică și în contextul societății contemporane	- Familia creștină. Datoriile membrilor acesteia
3.3. Explicarea caracteristicilor relației om-Dumnezeu și a relației dintre semeni, fundamentate pe valorile moralei creștine	- Providența divină - Iisus Hristos – Mântuitorul lumii - Iubirea de Dumnezeu și iubirea de semeni - Solidaritate și prietenie - Libertate religioasă și prozelitism sectar

4. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Identificarea responsabilităților față de lumea creată, ca dar primit de om de la Dumnezeu	- Respectul față de lumea creată (ecologie creștină)
4.2. Analizarea consecințelor unor comportamente care încalcă morala creștină, asupra vieții personale și asupra comunității	- Familia creștină. Datoriile membrilor acesteia - Iubirea de Dumnezeu și iubirea de semeni - Solidaritate și prietenie - Libertate religioasă și prozelitism sectar
4.3. Exprimarea unui punct de vedere personal privind influențele negative asupra vieții creștinului, determinate de credința în false minuni și în fenomene paranormale	- Minuni și false minuni - Fenomene normale și paranormale

5. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Competențe specifice	Conținuturi
5.1. Sintetizarea contribuției voievozilor români la apărarea valorilor creștine naționale	- Rolul voievozilor în apărarea creștinătății (Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu)
5.2. Identificarea elementelor religioase în diferite forme ale artei	- Valoarea spirituală și artistică în: pictura religioasă în Biserică și iconografie, în argintărie și broderie, în muzica bisericească
5.3. Utilizarea cunoștințelor de istorie a religiilor în susținerea importanței respectului și a dialogului între oameni, comunități, Biserici	- Marile religii ale lumii (altele decât religiile monoteiste) - Liturghie și filantropie. Jertfa euharistică și iubirea jertfelnică - Iubirea de Dumnezeu și iubirea de semeni - Solidaritate și prietenie

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

I. Dogmatică

- Revelația divină
 - Revelația naturală
 - Revelația supranaturală: Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție, minunile și profețiile
- Crearea lumii. Crearea omului și căderea în păcat
- Providența divină

- Iisus Hristos – Mântuitorul lumii
 - Pregătirea lumii pentru venirea Mântuitorului
 - Întruparea
 - Mântuirea obiectivă și subiectivă
 - Întreita slujire a Mântuitorului
 - Răscumpărarea
 - Adevărarea morții și a Învierii Mântuitorului

II. Morală creștină

- Familia creștină. Datoriile membrilor acesteia

III. Liturgică și artă

- Fundamente dogmatice și biblice ale icoanei
- Valoarea spirituală și artistică în:
 - pictura religioasă în Biserică și iconografie
 - argintărie și broderie
 - muzica bisericească

IV. Spiritualitate și misiune

- Liturghie și filantropie. Jertfa euharistică și iubirea jertfelnică
- Iubirea de Dumnezeu și iubirea de semenii
- Respectul față de lumea creată (ecologie creștină)
- Solidaritate și prietenie

V. Religiile în istorie

- Marile religii ale lumii (altele decât religiile monoteiste)

VI. Ortodoxie și cultură națională

- Rolul voievozilor români în apărarea creștinătății (Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu)

VII. Creștinismul și problemele lumii contemporane

- Minuni și false minuni
- Fenomene normale și paranormale
- Libertate religioasă și prozelitism

SUGESTII METODOLOGICE

Conținuturile din programa școlară pentru clasa a XI-a, la disciplina **Religie – cultul ortodox** sunt organizate pe șapte domenii tematice: Dogmatică, Morală creștină, Liturgică și artă, Spiritualitate și misiune, Religiile în istorie, Ortodoxie și cultură națională, Creștinismul și problemele lumii contemporane. Acestea le continuă pe cele abordate la nivelul claselor a IX-a – a X-a și propun conținuturi cu caracter mai complex, posibil de abordat la nivelul elevilor de clasa a XI-a.

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care presupune regândirea rolurilor celor doi parteneri educaționali – profesorul și elevul. Astfel, programa permite profesorului libertatea de opțiune în abordarea demersului didactic prin alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor (care nu au în programă o ordine obligatorie), în funcție de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiția respectării logicii interne a domeniului și a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă. De asemenea, profesorul are libertatea de a alege metode, activități și stiluri variate, adecvate particularităților elevilor și ale clasei, precum și în concordanță cu competențele precizate pentru fiecare nivel.

În ceea ce privește elevii, temele au fost selectate astfel încât să asigure implicarea activă a acestora în procesul de predare-învățare, care să contribuie la formarea capacității de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, la exprimarea liberă și argumentată a propriei opinii. Alegerea temelor a avut în vedere asigurarea caracterului practic-aplicativ al cunoștințelor de religie prin valorificarea experienței de viață a elevilor, prin referirea la aspecte actuale din viața personală a adolescenților și din societatea contemporană, din viața comunității, din istoria religiilor și din istoria Bisericii.

Pentru realizarea competențelor specifice se recomandă utilizarea unor activități de învățare, precum:

- dialogul, dezbaterile privind importanța și rolul diferitelor elemente (de dogmatică, de morală creștină, de istorie a religiilor);
- analiza asemănărilor și a deosebirilor (între diferite aspecte ale vieții religioase, între religii, între textele religioase și cele laice pe teme comune etc.);
- realizarea unor observații, studii de caz, micro-anchete, sondaje de opinie pe teme privind aspecte concrete din viața religioasă a unei comunități sau a adolescenților;
- jocul de rol, studiul de caz cu rol de exemplificare a elementelor de morală creștină;
- analiza unor modele de acțiune privind implicarea în rezolvarea unor probleme concrete din viața adolescenților sau din viața comunității;
- argumentarea biblică și patristică;
- elaborarea de texte diverse pe teme religioase (fișe de lectură, comentarii, recenzii, referate, eseuri);
- utilizarea noilor tehnologii informatice și a altor mijloace audio-vizuale în procesul de predare-învățare (pentru ilustrarea unor teme, pentru căutarea de informații, pentru documentarea pe o temă dată);
- vizite la locașuri de cult.

În cadrul orei de *Religie*, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul de a-l învăța pe elev să se autoevalueze în acord cu valorile creștine. Prin evaluare, valorizarea efortului de învățare al elevului și analiza progresului acestuia în învățare trebuie completate cu motivarea sa pentru aplicarea în practică a învățăturilor de credință. Deoarece formele clasice de evaluare au, pentru educația religioasă, limite mai accentuate decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalități complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor în spațiul școlii și în afara acestuia.

SUGESTII DE BIBLIOGRAFIE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. *Biblia*
2. Anania, V., *Cerurile Oltului*, Râmnicu Vâlcea, Editura Episcopiei Râmnicului și Argeșului, 1990
3. Antonie Plămădeală, *Dascăli de cuget și simțire românească* (selectiv), București, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1981
4. Braniște, E., *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Caransebeș, Editura Diecezană, 2001
5. *Carte de rugăciuni*
6. *Catehism creștin ortodox*
7. Drîmba, O., *Istoria culturii și civilizației* (selectiv), Vol. I-III, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984
8. Sfântul Ioan Damaschinul, *Dogmatica* (selectiv), București, Editura Scripta, 1993
9. Moldovan, I., *Teologia iubirii*, vol. I-II, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 1996
10. *Patericul*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 1990
11. Păcurariu, M., *Istoria Bisericii ortodoxe Române*, compendiu, Chișinău, 1993
12. Stan, A., Rus, R., *Istoria religiilor. Manual pentru Seminariile Teologice*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1991
13. Stăniloae, D., *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Craiova, Editura Mitropoliei Olteniei, 1986
14. Todoran, I., Zăgrean, I., *Teologie dogmatică*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1991
15. Zăgrean, I., *Morală creștină. Manual pentru Seminariile Teologice*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2002

SUGESTII PENTRU REPERTORIUL DE CÂNTECE ȘI PENTRU AUDIȚIILE MUZICALE

Repertoriul de cântece

1. *Colinde*
2. *Carte de cântări bisericești*
3. *Cântările Sfintei Liturghii*

Audiții muzicale

1. Anonimus, *Iată, mirele*;
2. G. Enescu, *Rapsodia română* în Re major, Op.11, nr.2.
3. G. Fr. Haendel, Corul “Aleluia”, în Oratoriul *Messia*
4. Gh. Cucu, *Miluieste-mă, Dumnezeule!*
5. Gh. Mandicevschi, *Și era la ora la a șasea*
6. I. D. Chirescu, *Cămara Ta, Mântuitorule*
7. I. D. Chirescu, *Pre Tine te laudăm*
8. I. Hrisafi, *Aghios o Theos*
9. J. Haydn, Oratoriul *Creațiunea* (fragment)
10. L. van Beethoven, “Agnus Dei”, în *Missa Solemnis*
11. N. Lungu, *Liturghia bizantină pe melodii tradiționale ortodoxe române*
12. P. I. Ceaikovski, *Liturghia*
13. P. Constantinescu, *Nașterea* din Oratoriul bizantin de Crăciun
14. *Rugăciune pentru Constantin Brâncoveanu* (pe o melodie de Filotei sîn Agăi Jipei)